

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Dr. Kárpáti László igazgató
Dr. Jakál Lászlóné gazdasági igazgatóhelyettes
Reischl Gábor igazgatóhelyettes
Fersch Attila osztályvezető
Pellinger Attila osztályvezető
Roth Matthaea osztályvezető
Váczi Miklós őrszolgálat-vezető

Szerkesztette:

Takács Gábor természetvédelmi felügyelő

Sarród, 2004. február 13.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Táblázatok.....	3
Bevezető.....	4
1. Személyi állomány	6
2. Területi adatok	8
2.1 Védett és védelemre tervezett területek	8
2.2 Saját vagyonkezelésű területek	8
2.3 Terület nélküli értékek	9
3. Kutatás és monitorozás	13
3.1 Kutatás	13
3.2 Monitorozás	13
3.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében folyó monitoring vizsgálatok.....	13
3.2.1.1 Országos programok.....	13
3.2.1.2 Helyi programok.....	14
3.2.2 A Szigetköz biológiai megfigyelőrendszere.....	15
3.2.3 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok.....	16
4. Kezelési tevékenység	23
4.1 Kezelési tervek	23
4.2 Élőhely fenntartás	24
4.3 Élőhely rehabilitáció	27
4.4 Fajvédelem	30
4.5 Saját állatállomány.....	36
4.6 Vadászterületek	38
4.7 Halászati vizek.....	40
4.7a Védett vizek.....	41
4.7b Védett halastavak.....	41
5. Jogi tevékenység	45
5.1 Hatósági eljárások.....	45
5.2 Bíróságok	45
5.3 Büntető ügyek	46
5.4 Polgári perek	46
6. Őrszolgálat	49
6.1 Személyi állomány.....	49
6.2 Felszereltség.....	49
6.3 Szolgálatelljesítés jellemzői.....	49
6.4 Fejlesztési tervek.....	50

7. Költségvetés és vagyon	52
7.1 Kiadások	52
7.2 Bevételek.....	54
7.3 Vagyon	54
7.4 Épületek	54
7.5 Eszközök	54
8. Bemutató, oktatás, PR.....	58
8.1 Turisztikai infrastruktúra.....	58
8.2 Kiadványok	60
8.3 Látogatottság	61
8.4 PR tevékenység	62
9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	70
9.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:	70
9.2 Együttműködés civil szervezetekkel:.....	72
10. Külföldi együttműködés.....	74
11. Ellenőrzés	76
12. Fontosabb célkitűzések a következő évre.....	77
12.1 Gazdasági téren	77
12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén	77
12.3 PR terén:.....	78
12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren.....	78

Táblázatok

1. táblázat: Személyi állomány.....	7
2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek.....	10
2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek.....	11
2.3 táblázat: Terület nélkül értékek.....	12
3.1 táblázat: Kutatás.....	19
3.2 táblázat: Monitorozás.....	20
4.1 táblázat: Kezelési tervek.....	23
4.2 táblázat: Élőhely fenntartás.....	26
4.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció.....	29
4.4 táblázat: Fajvédelem.....	34
4.5 táblázat: Saját állatállomány.....	37
4.6 táblázat: Vadászterületek.....	39
4.7 táblázat: Halászati vízterek.....	42
4.7a táblázat: Védett vízterek.....	43
4.7b táblázat: Védett halastavak.....	44
5.1 táblázat: Engedélyezés, szakhatósági ügyek.....	47
5.2 táblázat: Bíróságok.....	47
5.3 táblázat: Büntető ügyek.....	48
5.4 táblázat: Polgári perek.....	48
6. táblázat: Őrszolgálat.....	51
7.1 táblázat: Kiadások.....	55
7.2 táblázat: Bevételek.....	55
7.3 táblázat: Vagyon.....	56
7.4 táblázat: Épületek.....	57
7.5 táblázat: Eszközök.....	57
8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	64
8.1a táblázat: Oktatóközpont – szállás.....	64
8.1b táblázat: Múzeum – kiállítás.....	65
8.1c táblázat: Tanösvény.....	66
8.2 táblázat: Kiadványok.....	67
8.3 táblázat: Látogatottság.....	68
8.4 táblázat: PR.....	69
10. táblázat: Külföldi együttműködés.....	75
11. táblázat: Ellenőrzések.....	76

„Mindkét számvevőszék egybehangzóan megállapította, hogy az eredmények és azok elfogadottsága bizonyítja, hogy Magyarország és Ausztria közötti együttműködés, mind a vízügyi terület, mind a nemzeti parkok esetében kiváló.”

2003. december

Dr. Kovács Árpád elnök
Állami Számvevőszék

Dr. Franz Fiedler president
Rechnungshof der Republik Österreich

Bevezető

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban Igazgatóság) 2003-ban – az itt dolgozó lelkes szakemberek munkaközösségének köszönhetően – eredményes évet tudott maga mögött.

A hagyományosan megbízható teljesítménynek köszönhetően az Igazgatóság vezetője átvehette az UNESCO Világörökség Oklevelét és az EUROPARC Kitüntető diplomáját.

Főhatóságunk meglepedését tükrözte az a tény, hogy itt rendezhettük meg a Magyar-Szlovák Környezetvédelmi és Természetvédelmi Együttműködési Vegyesbizottság 7. ülését ill. a Magyar-Szlovák Természetvédelmi Szakértői Konferenciát is. Ugyanebben a szellemben és megítélésben fogadhattuk az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának kihelyezett ülését ill. a Duna-Delta érintett országainak szakértői konferenciáját is.

Az Igazgatóság sikerrel tett eleget a megnövekedett hatósági feladattömegnek, amely különösen a közúti fejlesztések, a szélerőmű telepítések és a szigetközi fejlesztési ügyek tekintetében súlyos természetvédelem-politikai felelősséggel járt.

A rendkívül aszályos időjárás ellenére – nagyrészt saját kivitelezésben – sikerült elvégezni a területkezeléseket és biztosítani az egyre növekvő jószágállomány téli takarmányszükségletét. Emellett állattenyésztési sikereket is magunkénak mondhatunk, hiszen magyar szürke növendékbikáink az apajpusztai szemlén kiváló minősítést értek el.

A csapadékhiány ellenére társszervünkkel az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatósággal sikerült biztosítanunk a vizes élőhelyrekonstrukciók minimális vízszükségletét még augusztusban is, így az aszály a litorális élőhelyek védett élőhelyeiben nagyobb kárt nem okozott. A vízzel elárasztott élőhelyeken gazdagodott az élővilág.

Folytatódott a Szigetköz rehabilitációja. Újabb földterületek kerültek Igazgatóságunk kezelésébe, megkezdődött a mocsárrétek rehabilitációja és folyt hullámtéri vízpótlás. Kialakítottunk egy ökoturisztikai információs hálózatot, amelynek természetjáró-pihenőpontjain a térséget megismerni kívánók a Szigetköz természeti értékeiről megfelelő ismertetést kapnak.

Úgy a monitoring, mint a kutatási tevékenység a tervezetteknek megfelelően folyt. Befejeződött a kezelési tervek „C” fejezeteinek elkészítése és a Natura 2000 hálózat védett területeinek kiválasztása is.

Ebben az évben kiemelkedően nagy számban keresték fel az iskolás gyermekek természetismereti táborainkat, de a természetjáró turisták ezrei sem csalódtak védett

területeink meglátogatásakor.

A Kócsagvár melléképületében új könyvtárat és irattárat, valamint a műszaki kollégák irodáját is sikerült kialakítani. Ezzel megfelelő elhelyezést kap ökoturisztikai osztályunk is.

Új munkatársakkal bővültünk az agrárkörnyezetvédelmi programból és a CITES feladatokból adódó munka elvégzésére. Előkészítettük földadat és térkép állományunkat az Európai Unió pályázati lehetőségeinek kihasználására.

A munkás hétköznapiok sok esetben a hétvégékre is kiterjedtek és kollégáink többsége a szabadságát is nemzeti parki munkával töltötte. A természet és a vele kapcsolatos emberi küzdelmek ugyanis nem ismerik a munkaidő fogalmát, hiszen mindent akkor kell elvégezni, amikor az a legfontosabb, ami megmentheti vagy éppen gazdagíthatja az erdőt, a mezőt és a vizeket.

E teljesítményért köszönetet mondok munkatársaimnak, akiknek az élete ebben az évben is a ránk bízott természeti értékek megőrzéséről és gazdagításáról szólt.

Dr. Kárpáti László
igazgató

Sarród, 2004. február 13.

1. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. Állásbetöltő, de valóságos munkával nem rendelkező személy nincs az Igazgatóságon. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk, többnyire pályázat útján.

Tudományos fokozattal, (Phd-val, illetve kandidátusi) 2 fő rendelkezik, doktorandusz 3 fő, posztgraduális végzettséggel rendelkezik 14 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus).

Levelező felsőfokú képzésben 3 fő, középfokú, technikai végzettséget adó képzésben jelenleg 1 fő vesz részt. A Ktv.-vel összefüggő köztisztviselői alapvizsga, illetve szakvizsga követelményének minden érintett eleget tett.

Nyelvismereti szint:

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	2 fő
német felső	“A” típus	1 fő
német közép	“C” típus	3 fő
német közép	“A” típus	2 fő
német alap	“B” típus	1 fő
német alap	“C” típus	1 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	2 fő
angol közép	“A” típus	2 fő
angol közép	“B” típus	1 fő
angol alap	“C” típus	1 fő
angol alap	“A” típus	1 fő
román felső	“C” típus	1 fő

1. táblázat: Személyi állomány

		szakképzettség				
		alapfokú	középfokú	felsőfokú	nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	továbbképzések, 2003-ben szerzett vizsgák, diplomák
dolgozók (fő)	köztisztviselő		18	20	18	9
	ügykezelő	1				
	Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	20	2			
	szerződéses	2				
	Összesen	23	20	20	18	9

2. Területi adatok

2.1 Védett és védelemre tervezett területek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság jelenleg három védetté nyilvánítási eljárást folytat párhuzamosan:

a) A Fertő-Hanság Nemzeti Park és a Soproni Tájvédelmi Körzet bővítésére, valamint önálló természetvédelmi területek kialakítására került sor Sopronban és három környező településen; Harkán, Ágfalván és Fertőrákoson. Az előzetes tárgyalások folyamán komoly ellenvélemény a védetté nyilvánítások ellen nem merült fel. Az előkészítő dokumentáció kész, a kezelési tervek "C" fejezetei elkészültek, így 2004-ben, az illetékes helyen történő kifüggesztés után a teljes anyag felterjeszhető a KvVM-be.

b) A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése a likócsi lőtérre terjed ki. Az előkészítő dokumentáció kész és a kezelési terv is elkészült. Az AUDI bővítése miatt a védelemre tervezett terület 75 ha-ral csökkent a korábbi elképzelésekhez képest. A tulajdoni lapon a belterületbe vonás ill. a megosztás iránti kérelem széljegyben be lett jegyezve. Kétséges, hogy a növényzetet meg tudjuk-e menteni áttelepítéssel. A kezelési terv kifüggesztése után a teljes anyag felterjeszhető a KvVM-be.

c) A Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése a legnagyobb területet érinti a három eljárás közül. Sok önkormányzat érdekelt az ügyben, itt még az egyeztető tárgyalások előtt állunk. A kezelési terv és a C fejezet elkészült, a tárgyalásokat együtt tudjuk lefolytatni 2004. év folyamán.

A természetvédelmi törvény módosítása után folytattuk az ex lege lápok helyzetének rendezését. A megosztások után nem lapterületnek minősülő ingatlanok védelmét államigazgatási határozattal megszüntettük, illetve folytatjuk a nem védett területeken található ex lege lápok védettségének bejegyzését az érintett ingatlanokra a módosított Tvt. alapján.

2.2 Saját vagyongazdálkodású területek

a) Rét, legelő:

E művelési ágú területek a védettségi szint helyreállításának programja keretében a volt termelőszövetkezetektől meglehetősen degradált, elgyomosodott, cserjésedett állapotban kerültek át az Igazgatóság kezelésébe. Mintegy 2/3-át az Igazgatóság gépi eszközeivel ill. saját állatállományával regenerálja és kezeli, a többit szigorú, természetvédelmi előírásokkal, időnyire kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja.

b) Erdő:

Az Igazgatóság 2003. évben is folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet. Egyik folyamatos erdőművelésünkben komoly aszálykár és vadkár (Kóny) lépett fel, míg az első kivételünk (Dör) nagyon szépen sikerült, a rotoros talajelőkészítésnek hála, nem volt benne aszálykár, a májusi hőség okozta sokkot augusztusra kiheverte a csemete. (májusban

ugyanis, közvetlen rügyfakadás után lepörkölődtek a levelek). Az erdősítési munkákat továbbra is vágásérett nemes nyarasok véghasználatából és állami támogatásból finanszírozzuk. Az Igazgatóság 2002-ben megpályázta a privatizáció következtében elhúzódtott erdőfelújítások állami támogatását is, aminek feltétele volt az erdősítések legalább 70%-os sikere, ami teljesült. Az állami támogatás összege várakozásainkkal ellentétben 2003-ban nem folyt be a nemzeti park kasszájába, ugyanis a támogatást kizáró módon jutottunk ezekhez az erdőkhöz (nem privatizáció útján).

c) Nádas:

A Fertő-tó jogi partvonalán belül a nádasok használati szolgalmi joga a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt. tulajdonában van. A területek aratását és egyéb használatát hatósági eszközökkel befolyásolja az Igazgatóság, a parti fekvésű, saját kezelésű nádasok aratását idényre szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el.

d) Tó:

A Fertő-tó halászati jogáról szóló haszonbérleti szerződés 2003. augusztus 15-én az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között aláírásra került. A halászati jog gyakorlására az előző gazdálkodó kártalanítása után kerülhet sor. 2003. év során a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, a szarvasi Halászati és Öntözési Kutatóintézet munkatársaiból szerveződött szakérőci csoport tudományos felmérést végzett a Fertő halállományát illetően. Ennek a felmérésnek az eredményei fogják képezni a reális kártalanítási összeg megállapítását célzó, 2004 év elején lefolytatásra kerülő tárgyalások alapját.

e) Szántó:

A saját kezelésben lévő szántóterületek az állatállomány takarmány (silókukorica) szükségletét biztosítják.

2.3 Terület nélküli értékek

Egyedi tájérték kataszter felvétele: két részben készített az Igazgatóság egyedi tájérték felvételt, saját munkatársai részvételével. Első alkalommal 2003 márciusra 163 db-ot vettünk fel, második fejezetben június 31-ig további 44 db-bal bővült a lista. A munkát folytatjuk.

2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Illetékességi terület (ha)	421 300
----------------------------	---------

	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23 587	7 585	0	1	53
Tájvédelmi Körzet	3	21 115	9 694	0	3	4 116
Természetvédelmi Terület	3	56	0	0	4	65
Ex lege védett láp	23	795	0	-124		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		

Összesen	30	45 553	17 279	-124	8	4 234
----------	----	--------	--------	------	---	-------

Ramsari	1	8 431		0		
Bioszféra Rezervátum	1	12 542		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052				
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					7	40 934
NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület*					24	50 362

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt terület (ha)	Összkiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	7	222	132	60	90	40
Gyep	71	6 533	4624	71	1927	29
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Nádas	1	2 163	2 046	95	117	5
Halastó	0	0	0	0	0	0
Erdő	0	737	693	100	0	0
Kivett	3	1090	1 140	100	0	0
Összesen	80	10763	8629	80	2134	20

2.3 táblázat: Terület nélkül értékek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti Emlék	0	0
Forrás	26	26
Barlang*	4	
Víznyelő		
Kunhalom	2	2
Földvár	6	6

**A pontos felmérés anyaga még nem jutott el hozzánk. A Barlangtani Intézettől kapott információk szerint 2003-2004 során készül el a barlangkataszter illetékességi területünket érintő része.*

3. Kutatás és monitorozás

3.1 Kutatás

2003-ban ökológiai alap kutatásra anyagi lehetőség nem volt. Az Igazgatóság működési területén Az MTA Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem különböző karaihoz tartozó intézetek és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek kutatásokat.

3.2 Monitorozás

3.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében folyó monitoring vizsgálatok

2003-ban az Igazgatóság és a KvVM Természetvédelmi Hivatala megállapodásának értelmében a FHNPI elvégezte a meghatározott monitorozási feladatokat.

3.2.1.1 Országos programok

a) Élőhelyterképezés

Az országos élőhelyterképezési program keretében nyolc 5x5 km-es kvadrát felmérése és monitorozása folyik egységes protokoll alapján. 2003-ban került felmérésre a területünkön található utolsó kvadrát (O5x5_020 Győr).

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2003-ban 14 faj felmérése történt meg.

c) Cönológiai monitoring

A monitoring keretében 22 állandóra kijelölt négyzetben történik 13 kiemelten fontos növénytársulás monitorozása. 2003-ban 7 társulás került felmérésre.

d) Ürgemonitoring

Három mintavételi területen egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2003-ban a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

e) Makroszkopikus vízi gerinctelen (makrozoobenton) monitoring

Az Igazgatóság koordinálásával folyik az országos makrozoobenton monitorozási program. A program egyrészt az ebbe a kategóriába tartozó védett fajok állományairól, ezek közösségeiről és élőhelyeiről szolgáltat országos viszonylatban adatokat, másrészt a Víz Keret-irányelv hatálya alá tartozó víztestek felméréséhez, monitorozásához, referencia feltételek és emberi hatások megállapításához, valamint a referencia területek kijelöléséhez nyújt információkat. 2003-ban a mintavételi protokollnak megfelelő, standard módszerekkel és gyakorisággal zajlott a mintavétel az előre kijelölt pontokon, országos szinten. Az elkészült adatok GIS alapú feldolgozása és a Természetvédelmi Információs Rendszerhez történő konvertálása jelenleg folyamatban van. Megtörtént továbbá – a TvH-val folytatott egyeztetés eredményeként – a 2004-ben vizsgálat alá kerülő pontok kijelölése is.

3.2.1.2 Helyi programok

a) Kétéltű-hüllő monitoring

Az országos monitoring keretében folyó vizsgálatokat kiegészítő, 2000 óta folyó program. A programban néhány kiemelt faj és terület, kétéltű és hüllő faunájában bekövetkező változásokat vizsgáljuk. A kutatási tervben szereplő feladatokat, az NBmR protokoll alapján 2003-ban elvégeztük. A 2003-as mintavétel főbb eredményei a következők:

Az elevenesülő gyík (*Lacerta /Zootoca/ vivipara*) a Fertő mentén és a Hanságban minden nedves élőhelyen előfordul, de egyedsűrűsége még a számára kedvező lápréteken és csatorna menti területeken sem több, öt példánynál hektáronként. Összehasonlító adatok hiányában egyelőre nem ismert e mennyiség optimális értékhez való viszonya.

A Hanságban, a Figurák területén 2003 évben mocsári béka (*Rana arvalis wolterstorffi*) nem szaporodott. A lerakott petéiket a vaddisznók megették vagy kiszáradt a szaporodóhely a lárvák elűszása előtt. A Hanságban, természetvédelmi szempontból a kétéltűek és a hüllők esetében is a vaddisznók állománynövekedése és az adventív növények terjedése a legjelentősebb veszélyeztető tényező.

A Győr-Gyimrót Holt-Marcál mintavételi helyen a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) jelenleg még erős populációja található. Fiatal egyedeket azonban nem észleltünk a 2003-as mintavételek során. Ennek csak részben lehet oka e példányok gyengébb észlelhetősége.

A több éve tartó szárazság miatt a kétéltűek egyedszáma jelentősen csökkent a legtöbb mintavételi helyen. Mivel a mintavételek a száraz periódusban indultak, csak néhány faj, mint a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a gyepi béka (*Rana temporaria*) és a mocsári béka (*Rana arvalis*) esetében feltűnő a csökkenés.

A hüllők esetében közelítőleg azonos nagyságú észlelések voltak az elmúlt három évben. A fajösszetételben tapasztalható eltérések a mintavételek számával hozható kapcsolatba. A hüllők alacsony észlelési valószínűsége miatt, a NBmR módszertani útmutatójában előírt mintavételi gyakoriság nem biztosítja minden faj kimutatását. Több év átlagában azonban, a mintavételi területen megtalálható fajok mindegyike kimutatásra kerül.

b) Szitakötő monitoring

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. A program keretében imágó, lárva és exuviumok vonatkozásában történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező (Élőhely Irányelv) fajok populációinak adnak otthont. 2003-ban, ahogy korábban is minden évben, elvégeztük a felméréseket a kijelölt mintavételi pontokon. Az eredmények feldolgozása folyamatban van, a jelentés várhatóan 2004. első negyedévében fog elkészülni.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az Élőhely Irányelvben is szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárkák, a nagy tűzlepke, valamint a farkasalmalepke kolóniáinak. Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek (Fertő: FHNPI). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való

alkalmazása. A program csatlakozik a 2003-tól, több vonalon induló országos nappali lepke monitorozási programhoz, de annál több területet fed le és részletesebb vizsgálatokat végeztet.

d) Egyéb lepke monitoring

A kiemelten és országosan folyó, nemzetközi védettséget élvező lepkék monitorozása mellett a területen folyik egyéb védett lepkék – elsősorban a hazai nyíres fajok – vizsgálata is. Ezek a munkák főként a Soproni-hegyvidéken zajlanak. 2003-ban további lepkészeti kutatások történnek még a Szigetközben, a Hanságban a Fertőn és a Fertő-melléki domboson is, alkalmi, éjszakai lámpázásos gyűjtésekkel. Jelentősebb, újonnan előkerült, védett faj a törpeszender (*Proserpinus proserpina*) volt. A Szigetközben *Microlepidoptera* felvétel történik Horváth Gyula által rendszeresen üzemeltetett, szabványos Jermy típusú fénycsapdával.

3.2.2 A Szigetköz biológiai megfigyelőrendszere

a) Erdővédelmi monitoring

A 10 évvel ezelőtt megkezdett kutatás célja, annak vizsgálata és bemutatása, hogy a Szigetköz megváltozott talajhidrológiai viszonyai hogyan jelentkeznek az erdők hosszabb távon megfigyelhető egészségi állapot változásaiban. A vizsgálatra kijelölt 10 mintaterületet úgy választották meg, hogy azok tartalmazzák a Szigetközben előforduló fafajokat, erdőtípusokat. További szempont volt, hogy a megváltozott hidrológiai viszonyok különböző fokozatai is képviselve legyenek. Az egyes mintaterületeken az erdők károsodását a fák egészségi állapotának – különféle paraméterek szerint leírt – jellemzése mutatja. Ennek alapján, a Szigetköz egyes részein a károsodás eltérő mértékű. Legerősebb a károsodás Felső-Szigetközben a Nagy-Duna egykori árterén, a Szigetköz középső és különösen alsó szakaszán az erdők egészség állapota jobb. A természetes ártéri erdőt képviselő állományoknak rendszeres elöntést kell kapniuk. A mintavételeket, ahogy az elmúlt 10 évben minden évben 2003-ban is elvégezték a megbízott kutatók.

b) Társas rovarok monitorozása

A tanulmány a hangyák (*Formicoidea*) monitorozásának kritériumait mutatja be, annak taglalásával, hogy ez a csoport mennyiben alkalmas közösségi szintű monitorozásra és egyáltalán közösségi szünbiológiai vizsgálatokra, a kitűzött feladat céljaival összefüggésben. 2003-ban 9 mintaterületen történt meg a felmérés a Szigetköz és a Gönyüi homokvidék területén. Az adatok közül kiemelkedik a *Formica balcanina* kimutatása a lipóti erdőkből.

A hangya közösségek fajösszetételi- és dominancia viszonyainak többváltozós (ordinációs) vizsgálatával és a szukcessziós változások elemzésével zajlott le a fölvelt minták kiértékelése. Összehasonlítás történt hasonló jellegű homokvidékek hangya közösségeivel is.

c) Talajzoológiai monitoring

2003-ban a Duna elterelésével érintett szigetközi területek Collembola faunájának feltárása céljából, 5 ártéri mintaterületen vett kvantitatív talajminta alapján futtatással történt. Az idei felvételek során az eddig ismert fajok száma 84-re emelkedett, egy-egy, a hazai faunára és a terület faunájára nézve új faj is előkerült. Az elmúlt öt év abundancia adatainak összehasonlító elemzése fajonként és összesítve is megtörtént, egyes fajok – indikációs jellemzőik alapján – külön taglalásra kerültek.

d) Vizes élőhelyek monitoringja

A Szigetköz különböző víztereiben, mintegy 23 állandó mintavételi ponton folyt a szitakötő közösségek (lárva, imágó és exuvium) felvételezése, a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer által szabványosított módszerek szerint. A felmérés külön figyelmet fordított a természetvédelmi oltalom alatt álló fajok népességére. A 10 év tapasztalatai és az egyes fajok igényei alapján javaslatok fogalmazódtak meg az egyes (főleg mentett oldali) víztestek kezelési, vízkormányzási gyakorlatához.

3.2.3 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany élőhelyrekonstrukciós területeire, a hansági tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít jelentéseket a Minisztérium számára.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Illetékességi területünkön, 2003-ban megtörtént a telepesen fészkelők felmérése, a ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület nincsen lehetőségünk csak egyes fajok (pl. gyurgyalag) állományfelmérésére. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

2000-ben készült el a Nyirkai-Hanyban a hansági rekonstrukciók első üteme. Már a rekonstrukció építésének kezdetekor megkezdődött a monitorozási munka. A monitoring magába foglalja a növényzet, a madárvilág, a vízi gerinctelen fauna, a vízminőség és a vízkémiai változások vizsgálatát.

A monitorozásban a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének, az MTA ÖBKI és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kutatói vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát a heti

számolásokon keresztül sikerült biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer makrozoobenton protokolljának megfelelően történik.

2003-ban KAC támogatásból elkészült a terület 25cm-es színhelyes ortofotója és ez alapján a terület aktuális vegetációtérképe. Továbbá elvégeztük az évente szokásos cönológiai, madártani és vízi gerinctelen vizsgálatokat.

d) A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság védett területeinek általános botanikai monitorozása

A 2000-ben elindult program célja, hogy a védett területek növényzetében bekövetkező változásokat nyomon követhessük. A 10 éves periódusokban ismétlődő vizsgálat keretében elkészül a területek 1:10000 léptékű élőhelytérképe, amely tartalmazza az adott folt ANÉR kódját, a természetességi-degradáltsági értékelését (Seregélyes 5 fokozatú skálája alapján), a területet jellemző degradáltságot okozó tényezők, illetve a degradáltság jelenségének jellemzését. Az élőhelytérkép mellett elkészül a védett területen található invázív és védett növényfajok elterjedési térképe pont- és folttérképezés alapján.

A felmérés az elmúlt két évben elkészült a Fertő-Hanság Nemzeti Park észak-hansági, répcementi és dél-hansági területeire, illetve a Soproni Tájvédelmi Körzet teljes területére. 2003-ban megtörtént a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet teljes területének felmérése. 2004 és 2005-ben a Szigetközi Tájvédelmi Körzet és a nemzeti park tóközi területei kerülnek felmérésre. 2006 és 2008 között a kisebb területi kiterjedésű védett területek, így az ex lege lápok, a természeti területek, illetve a jelenleg nem védett, de tervezett NATURA 2000 területek felmérése következik. 2009-ben a Fertő-táj felmérésével záródik a program első szakasza.

A programban a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Növénytan Intézetének szakemberei vesznek részt.

e) A természetvédelmi kezelések hatása a Fertő-menti gyepék élővilágára

Az 1999-ben kezdődött program a természetvédelmi kezelések hatásait vizsgálja hat, a Fertő-mentén jellemző társulás esetében. A kijelölt mintavételi területeken a növényzet és a gerinctelen fauna (talajcsapdás és fűhálós gyűjtésekkel) változásait vizsgáljuk, 3 évenkénti felméréssel. A kijelölt mintavételi területeken alkalmazzuk a rendszeres kezelést, esetlegesen alternatív kezelést, illetve a kezelés elhagyásának hatásait vizsgáljuk.

A programban a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, a Kaposvári Egyetem szakemberei, illetve egyéni kutatók vesznek részt.

2003-ban befejeződött a 2002-ben gyűjtött anyag meghatározása és elkészült a 2002-es felmérések összefoglaló jelentése.

f) A parlagi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

A 2001-ben indult kutatási program célja a hansági vipera állomány helyzetének tisztázása, az egykori, ismert és potenciális lelőhelyek felmérése, az állatok fejpajzs alapján történő egyedi azonosítása. A program keretében rekonstrukciós terv készül az egykori lelőhelyek helyreállítására. A program keretében 2003-ban folytattuk a hansági állomány felmérését és a megtalált példányok egyedi azonosítását a torok- és fejpajzsok alapján. 2003-ban

összesen három példányt sikerült fogni.

g) Invázió növényfajok irtására tett kezelési kísérletek

A program keretében a védett területeket veszélyeztető invázió növényfajok természetkímélő eltávolítására keresünk megoldásokat. A vizsgálandó fajok listája a következő: selyemkóró (*Asclepias syriaca*); bálványfa (*Ailanthus altissima*); magas aranyvessző (*Solidago gigantea*); nagyvirágú nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*); ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*); zöld juhar (*Acer negundo*); akác (*Robinia pseudo-acacia*). 2003-ban a program keretében kutatások nem történtek, de az észak-hansági területeken a gyepek rekonstrukciója keretében előkészítettük az aranyvessző kaszálással történő eltávolításának nagy területen (300 ha) való kipróbálását.

h) Tájföldrajzi kutatások

A program célja a védett területek vegetációjában, tájhasználatában bekövetkezett változások utólagos nyomon követése archív térképek, légi- és űrfelvételek, levéltári dokumentumok alapján. A program nélkülözhetetlen az élőhelyrekonstrukciók, illetve a jelenlegi természetvédelmi kezelések tervezéséhez. A kutatómunka jelenleg a Fertő-táj és a Hanság vonatkozásában folyik.

3.1 táblázat: Kutatás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések*

**2003-ban kutatási keret nem állt a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére.*

3.2 táblázat: Monitorozás

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelyterképezés (NBmR országos)	400	Bauer Norbert	O5x5_020 kvadrátok élőhelyterképének elkészülése, invázió és védett növényfajainak felmérése	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)	300	Takács Gábor (FHNPI)	22 növényfaj lelőhelyeinek felmérése	
3	Cönológiai monitoring (NBmR országos)	270	Bauer Norbert Takács Gábor (FHNPI)	lásd szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)	40	Vácz Miklós (FHNPI), Takács Gábor (FHNPI)	3 mintavételi hely protokoll szerinti felvételezése a két Igazgatóság területén	
5	Kétéltű-hüllő monitoring (NBmR országos)	0	Szent István Egyetem	Protokoll szerinti felmérés az Őrség, a Kőszegi-hegység és a Hanság területén	TVH szerződés alapján
6	Makroszkopikus vízi gerinctelen (makrozoobenton) monitoring (NBmR országos)	0	Ambrus András (FHNPI), Inari Bt., Juhász Péter	lásd szöveges részben	TVH szerződés alapján
7	Kétéltű-hüllő monitoring (NBmR helyi)	200	Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Az országos program kiegészítéseként a protokoll szerint készült felmérések a Soproni-hegység, a Pannonhalmi TK és a Hanság területén.	Az országos program kiegészítése
8	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)	50	Ambrus András (FHNPI)	NATURA 2000 fajok potenciális élőhelyein állományfelmérések	Az országos program része
9	Egyéb lepke monitoring		Ambrus András (FHNPI)	lásd. szöveges részben	

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
10	Erdővédelmi monitoring (Szigetköz-monitoring)	1100	NyME Erdővédelmi Intézete	lásd. szöveges részben	
11	Társas rovarok monitorozása (Szigetköz-monitoring)	700	SZTE Ökológiai Tanszék	lásd. szöveges részben	
12	Talajzoológiai monitoring (Szigetköz-monitoring)	300	Traser György	lásd. szöveges részben	
13	Vizes élőhelyek monitoringja (Szigetköz-monitoring)	300	Inari Bt.	lásd. szöveges részben	
14	Vízimadárállományok monitoring vizsgálata		FHNPI, NyME	lásd. szöveges részben	
15	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja		FHNPI	lásd. szöveges részben	
16	A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása	1500	Margóczy Katalin (SZTE), Takács Gábor, Ambrus András, Pellingner Attila (FHNPI)	lásd. szöveges részben	KAC 2002
17	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság védett területeinek általános botanikai monitorozása	1000		lásd. szöveges részben	KAC 2002
18	A parlagi vipera észak-hansági állományának vizsgálata	230	Savaria Múzeum, Kenyeres Zoltán	lásd. szöveges részben	
19	Invázió növényfajok irtására tett kezelési kísérletek	0		lásd. szöveges részben	A program 2003-ban források hiányában nem működött

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
20	A természetvédelmi kezelések hatása a Fertő-menti gyepék élővilágára	0	FHNPI, Kaposvári Egyetem, BDTF, egyéb kutatók	lásd. szöveges részben	
21	Tájtörténeti kutatások	0			A program 2003-ban források hiányában nem működött
22	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kiemelt jelentőségű védett területeinek részletes vizsgálata	0			A program 2003-ban források hiányában nem működött

4. Kezelési tevékenység

4.1 Kezelési tervek

Az Igazgatóság valamennyi országos jelentőségű védett területe rendelkezik természetvédelmi kezelési tervvel.

2003-ban elkészült a Szigetközi Tájvédelmi Körzet, a Pannonhalmi Arborétum TT, a Soproni Egyetem botanikus kertje TT és a védelemre tervezett Iváni szikések TT kezelési terve, továbbá elkészült az összes védett terület kezelési tervének „C” fejezete.

A kezelési tervekről szóló jogszabály megjelenése előtt elkészült kezelési tervek „A” és „B” fejezeteit a jogszabálynak megfelelő formába kell átdolgozni. Ez érinti a Pannonhalmi TK és a Fertő-Hanság Nemzeti Park kezelési terveit.

4.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23721	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése	66	+	+	+
Szigetközi TK és bővítése	15488	+	+	+
Pannonhalmi TK	7052	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése I.	706	+	+	+
Soproni TK	4905	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Nagyecenki Hársfasor TT	12	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	11	+	+	+
Soproni Egyetem botanikus kertje TT		+	+	+
Ikva-patak menti TT (tv)	18	+	+	+
Liget-patak menti TT (tv)	31	+	+	+
Iváni szikések TT (tv)	25	+	+	+
Bécsi-domb TT (tv)	8	+	+	+

4.2 Élőhely fenntartás

Fertő-parti szikesek

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, a nádasodás megakadályozása. A mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrészen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése - amely a 80-as években csökkenő mértékű tendenciát mutató kaszálás és legeltetés következménye. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg. 2003-ban folytatódott, mintegy 30 ha-on, az összefüggő ezüsthéval borított foltok kivágása a veszélyeztetett területen, ez elsősorban a sarjak felferődésének megakadályozására irányult.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádásodás elleni védekezés.

Észak-Hansági gyepek

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. Ez a tendencia most megváltozni látszik, újra sikerült elvégeztetni a kaszálást a természetvédelmi szempontból fontos gyepterületeken, bérleti szerződésekkel. 2003-ban összesen 549 ha gyep lett hasznóbérbe kiadva.

Megkezdjük a parlagi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, Pintér-Hany aranyvesszővel és náddal borított gyepterületeinek rekonstrukcióját is. Ennek keretében 322 ha-on történt évi kétszeri szárazúzózás és 11 ha-on végeztünk cserjeirtást.

Dél-Hanság

A Király-tó környéki gyepterületeken 2003-ban az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (123 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (270 egyed) – legeltetett.

A környékbeli gazdák szénaszükségletének kielégítésére Igazgatóságunk 2003-ban 302 ha-on adott lehetőséget hasznóbérleti szerződés keretében kaszálásra.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádásodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáltatjuk és szárazúzózzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2003-ban mintegy 60 hektáron folyt kaszálás és szárazúzózás, illetve 7 hektáron történt cserjeirtás.

A további saját kezelésű területek kaszálását hasznóbérletbe adással oldottuk meg (153 ha).

Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A területek kezelését 2003-ban haszonbérletbe adással oldottuk meg (93 ha).

Fertői nádasok

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg 2003-ban. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására (97 ha).

Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2003-ban összesen 20 ha terület került haszonbérbe adásra és kezelésre.

4.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	153	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	93	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	20	nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1412	gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyep fenntartása
11	Fertő (K)	72	nádas	nádaratás, nádas fenntartása

4.3 Élőhely rehabilitáció

Fertői nádasok vízutánpótlását biztosító csatornarendszer kotrása

A Fertő-tó vízszintjének az elhúzóó aszály miatt kialakult tartósan alacsony vízállás következtében a nyílt víztől távolabb eső nádasokba nyáron már nem jut be az oxigéndús víz az öblözetekből, pangóvizek alakulnak ki és a nádas megritkul. A víznek a nádasok belső részeire jutását a 50-es években kialakított 250 kilométer hosszúságú csatornarendszer depóniái akadályozzák. Ezt, a nád kiszállításra létrehozott csatornarendszert már hosszú ideje nem használják. Megkezdjük a főcsatornák kotrását abból a célból, hogy a víz bejuthasson a nádasba, ezt olyan módon végeztük el, hogy a depóniát 50 méterenként átvágva a víz beáramolhasson a belső nádas állományokba is. 2001-2002-ben a Körscatorna keleti végén és a Csempész-csatornán végeztük el ezt a munkát, összesen 2500 méteren. 2003-ban folytattuk a Körscatorna kotrását .

A mekszikópusztai szikes élőhelyrekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. 2003 őszén a Hanság-főcsatorna jobb parti területek (Nyéki-szállás és Paprét) került elárasztásra, illetve megkíséreltük elárasztani a Fertőújlak melletti Cikest, de ez a Fertő alacsony vízállása miatt nem sikerült teljes mértékben. A költési időszakot követően, amikor a terület már kiszáradt, kaszáltunk és rackával legeltettük a nádasodás ellen. Az elárasztásra nem kerülő szikeseket ez évben szürkemarhával legeltettük.

Az elárasztások vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. A vízellátás szempontjából is fontos fertői csatornák iszapolása, a 2001-ben megkezdődött beruházás keretében tavasszal fejeződött be. Ennek folytatása a későbbiekben indokolt.

Nyirkai-Hany élőhelyrekonstrukció

A 2000 őszén megindult kivitelezési munkálatok keretében 2001 március közepén az első (88ha), április elején a második (119ha), októberben a harmadik kazetta (216ha) is feltöltésre került. A már elárasztott területrészeken 2001-ben megkezdjük a vízi növényzet és a halak betelepítését. 2002 óta már a teljes terület üzemel vegetációs időszakban. 2003-ban a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást és folytatódott a monitorozás.

A telepített növényfajok közül szépen szaporodik a tündérfátyol (*Nymphoides peltata*), a vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), a fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*), a vízitök (*Nuphar lutea*). 2003-ban sikerült megtalálni kolokánt (*Stratiotes aloides*), amely az elmúlt évben nem jelent meg. 2003-ban hínárfajok közül a rence (*Utricularia vulgaris*) állományának örvendetes gyarodását sikerült kimutatni. A 3. részterületen az árasztás óta eltelt két év alatt több, mint 20 ha-nyi összefüggő rencés alakult ki. Fontos kiemelni, hogy a rencét nem telepítettük, hanem spontán módon került be a területre. A telepített állományok nem maradtak meg. Az állatok közül ki kell emelni a *Leucorhinia pectoralis* előfordulását a terület mellett, amelyet az árasztás óta sikerül rendszeresen kimutatni a Hanságból.

Fészkeltek sok olyan madárfaj, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Ilyen a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*).

Osli-Hany - Királytó élőhelyrekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhelyrekonstrukció tervezése vízjogi engedélyezési állapotban van.

Ökológiai vízigény meghatározás a Kis-Rábán

A Hanság medencéjét tápláló Kis-Rába vízrendszer ökológiai vízkészletének, vízigényének feltárására, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatósággal közösen végzett munkák első üteme lezárult 2003-ban. Ennek dokumentációját az Országos Vízügyi Főigazgatóság felé továbbítottuk. A Feltáró munka, a Víz Keret-Irányelv követelményeinek megfelelően, a vízgyűjtő tervezési folyamat során alkalmazandó módszereket, megközelítést, tipológiát, monitorozási elveket és monitorozandó csoportok vizsgálatát végzi. Ennek során kijelölésre kerültek a VKI szempontjából kialakított víztér tipológiához illeszkedő víztestek, és első lépésben az ökológiai állapot meghatározásához szükséges paraméterek felmérése megkezdődött. Ugyancsak megkezdődött az érintett területen fellépő, különböző jellegű vízigények felmérése és rendszerezése is.

A munka folytatásaként 2004-ben készül el a végső jelentés, az ökológiai állapot egyes víztestek szintjén való meghatározásával, az elérendő célok kitűzésével és ennek érdekében az intézkedési terv meghatározásával.

4.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Fertő-tó	2500 fm	nádas	Fertői nádasok vízutánpótlását biztosító csatornarendszer kotrása
2	Mekszikópusztai szikesek	150	szikes	A mekszikópusztai szikes élőhelyrekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
3	Nyirkai-Hany élőhelyrekonstrukció	423	láp, mocsár	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés.
4	Osl-Hany - Királytó élőhelyrekonstrukció (tervezett)	1362	láp, mocsarak	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés. (engedélyezési terv)

4.4 Fajvédelem

Hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*)

A két fajnak egyedül a Kis-tóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 10 évben a kipusztulás szélére került a területen. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése.

Az első két évben a rét középső részének téli égetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja stabilizálódni látszik és újra megtaláltuk a lápi hízókát, de az állomány növeléséhez további kezeléseket is el kell végezni. Egyrészt a kaszálások időpontját át kell helyezni a július végi időszakra, mert a kizárólagos téli kaszálásokkal a nád állománya nem szorítható vissza. Ezen túl folytatni kell a szabad talajfelszín kialakítását, mivel a megtalált példányok többsége ilyen foltokban került elő. A rét feletti domboldal akácósát le kell termelni és a helyén az eredeti molyhos tölgyes növényzetet kell helyreállítani. A program eredményességét a 2003 évi felmérések bizonyítják, a mocsári hízóka állománya 20 tőre növekedett.

Pókbangó (*Ophrys sphecodes*)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemaráhával legeltetjük. A 2003-as vizsgálatok szerint az alkalmazott kezelés megfelelő, de az elmúlt évek szárazsága miatt az állomány stagnál, illetve enyhe csökkenést mutat. A csapadékhiány az egyedek méretében is mutatkozik, a korábbi évek 10-15 cm magas példányai helyett 4-10 cm magasak az egyes egyedek.

Visszatelepített vízinövények helyzete a Dél-Hanságban

A Nyirkai-Hanyi rekonstrukció területére telepített, a Hanságból korábban kipusztult sulyom helyzete 2003-ra stabilizálódott, az év végére mintegy 3-400 m²-nyi területet borít. Az egyes gerinctelen fajok szempontjából fontos kolokán betelepítése szintén sikerrel járt. Az élőhely-rekonstrukció és a Fövényes-tó területén stabil állományok alakultak ki. Ki kell emelni a rekonstrukcióba betelepített közönséges rence állományát. Ez a faj a Hanságból korábban eltűnt, jelenleg 20 ha-nyi területen találunk rencés lebegőhínárt.

Parlagi vipera védelmi program

A populáció védelme és az élőhelyek háborítatlanságának biztosítása miatt pontos állománybecslést lehetővé tevő felmérés hosszú ideje nem volt. Ezt 2001-ben és 2002-ben megkezdtük, a potenciális élőhelyek felméréssel összekötve. Új, korábban nem ismert előfordulási helyet találtunk 2002-ben, amelyet a vaddisznó és más szőrmés predátorok elleni védelem miatt villanypáztorral kerítettünk be. A két elkerített élőhely kezelését, illetve a védőrendszer karbantartását 2003-ban is folytattuk. A faj védelmére rendelkezésre álló forrásból az ismert élőhely környékének elnadasodott és elcserjésedett területein cserjeirtást (11 ha) és száruzózást (322 ha) végeztünk 2003-ban. A kezelés - amelyet a későbbiekben folytatni és kibővíteni tervezünk - célja hogy megakadályozzuk a populáció

elszigetelődését más potenciális élőhelyektől. Az állomány hatékonyabb védelme érdekében LIFE pályázat kidolgozásában működtünk közre az érintett nemzeti park igazgatóságokkal és társadalmi szervezetekkel.

Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj élőhelyei az évtizedes aszály miatt gyakran és korán, részben vagy egészben kiszáradtak. 2003-ban ennek ellenére eddig nem ismert új élőhelyen találtuk meg az Észak-Hanságban. A faj, különösen elhúzódó, tovább súlyosbodó aszály mellett direkt fajvédelmi program megindítását igényli. Tájékoztató megkeresés érkezett ausztriai partnertől hasonló témában. Amennyiben az állomány felerősítése zárttéri szaporítással szükségessé válik, meg kell vizsgálni hasonló tevékenység lehetőségét a réti csík (*Misgurnus fossilis*) esetében is.

Kecsege telepítés a Szigetközben

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a WWF magyarországi szervezetével együttműködve, a VIZA program keretében 2003-ban, első ízben, kecsége telepítést végzett a Szigetközi Tájvédelmi Körzetbe eső Duna-szakaszon. E program a Víz Keretirányelvhez kötődően az európai tokfélék visszatelepítését és a szaporodási útvonalak rehabilitációját célozza meg. Ez a Szigetköz általános rehabilitációjának része lesz a jövőben.

Békamentés a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kételtű- és hullópopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítését folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2003-ban igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal.

Ürgetelepítés

A péri repülőtér átépítésével veszélybe került az ott élő ürgepopuláció, így a repülőtér vezetésével együtt az állomány áttelepítése mellett döntöttünk. A befogott ürgeket a Nemzeti Park védett területére (Széplaki-legelő) telepítjük át, ahol saját állatállományunk legeltetése révén biztosítható a faj által igényelt rövid fűvű gyep. A szabadon engedéskor gondoskodunk a terület őrzéséről. Az elmúlt 5 év alatt 345 példány áttelepítése történt meg.

Ragadozómadár védelem

Az Igazgatóság területén a veszélyeztetett ragadozó-madár fajok nagy része nem fészkel. A visszatelepítés segítésére folyamatosan helyezünk ki műfészkeket az arra alkalmas helyekre. Az utóbbi négy évben visszatelepedett a rétisas, és újra fészkel a kerecsen is.

Már korábban is rendszeresen átteleltek rétisasok a Fertő térségében, ezért műfészket helyeztünk ki azzal a céllal, hogy fészkelésre bírjuk a madarakat. 2002 őszén már egy pár revírt foglalt Mekszikópuszta mellett, így 2003-ban a Fertő mellett egy pár, a Hanságban két pár fészkelte.

Más ragadozómadár-fajok számára is helyeztünk ki műfészkeket (vörös vércse, erdei fülesbagoly).

Fészkelő vízimadarak védelme

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, hasonló élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2003-ban a megfelelő mennyiségű és minőségű víz biztosítása jelentette a legkomolyabb problémát, különösen a Hanságban, ahol a Rábcán elrendelt vízkorlátozás miatt hetekig csökkent a vízszint. Mindkét élőhely közös problémája az invázió predátorok indokolatlan túlszaporodása (róka és szürkevarjú) amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A fészkelési időszakban két alkalommal volt a költések eredményességére súlyosan ható heves jégeső, amelyet követően több faj fészkelő állománya még pótköltésbe kezdhetett. Az eredmények szempontjából kiemelkedő jelentőségű a széki lile mekszikópusztai újabb fészkelése (3 pár), a nyári lúd (5-6 pár), vörös gém (40-60 pár), nagy kócsag (5-6 pár) és szerezcsensirály (35 pár) megtelepedése a Nyirkai-Hanyban.

Hód visszatelepítés

A WWF magyarországi és ausztriai szervezetével közösen kezdődött meg a hód visszatelepítése a Hanságba, eddig 24 egyedet engedtünk szabadon. A visszatelepített hódokat folyamatosan figyelemmel kísérjük a Hanság folyóin, illetve tavai közelében, elsősorban a Szigetközben, a Király-tón, a Rábcán és a Hanság-főcsatornán. A kisalföldi állomány ma hazánkban a legerősebb, kiemelkedik a szigetközi populáció, amely a Duna felső szakaszáról spontán bevándorló és megtelepedő példányokból származik, és mintegy 80 családra tehető.

Fehér gólya védelem

Az illetékességi terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. 2003-ban 289 fészek volt ismert, ebben 205 pár fészkelte. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az Észak-Dunántúli Áramszolgáltatóval együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban együttműködési megállapodást kötöttünk az EDÁSZ Rt-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében.

Tűzokvédelem

A Mosoni-sík tűzokállományának (170-200 példány) védelme érdekében folyamatban van a teljes terület Natura 2000 területté való kijelölése, 2003-tól pedig a kidolgozott program szerint bekerült az agrárkörnyezetvédelmi program által támogatott területek közé. Az in

situ védelemben együttműködünk a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézetével és a területen gazdálkodó Lajta-Hanság Rt.-vel.

Hangyaboglárka védelem

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken 2002-ben megkezdődött, majd 2003-ban folytatódott a hangyaboglárkák, a vérfüzboglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A kolóniák abundancia értékei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések, valamint az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások kerülnek kidolgozásra és kipróbálásra.

Szitakötő védelem

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, 2002-ben és 2003-ban több új, eddig ismeretlen tenyésző állományt sikerült beazonosítani. Az ismertté vált kolóniák stabilizálására, megerősítésére, valamint az alkalmas élőhelyekre való betelepítésre (mivel nagyon kicsi a faj terjeszkedő képessége) külön intézkedési terv kerül kidolgozásra.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) szórvány populációinak felmérése szintén zajlott 2003-ban, a Natura 2000 területek kijelölési folyamatával párhuzamosan. Mivel a faj jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Ennek a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrasi munkáinak viszonylatában várhatóan jelentős következményi lesznek.

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2003-ban is folytatódott. A népség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik.

4.4 táblázat: Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Parlagi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypáztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és Lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Békamentés a fertőparti közúton	-	v	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A péri repülőtér veszélyeztetett ürgeállományának áttelepítése a Fertő-Hanság Nemzeti Park védett területeire.
5	Ragadozómadárvédelem	-	fv, Natura 2000	Műfészkek kihelyezése, téli etetés, fészkek őrzése.
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
9	Hangyaboglárka védelem Maculinea teleius és Maculinea nausithous	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000)
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (Leucorrhinia pectoralis)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (Coenagrion ornatum)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (Cordulegaster heros)	x	fv, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (Gomphidae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely fölvétele.(Natura2000 és Víz Keret Irányelv)

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

4.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket nagyrészt saját állatállománnyal hasznosítja. A magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány tekintetében hazai viszonylatban kiemelkedő egyedszámokkal és tenyésztési programokkal rendelkezik a Nemzeti Park.

Magyar szürke szarvasmarha:

Ma már elmondhatjuk, hogy az elmúlt 10 év alatt sikerült rekonstruálni a múlt század első felére jellemző, nyugat-dunántúli, nagy testű, uradalmi típusú magyar szürkét. Továbbra is az egyedszám növelése a cél.

Bivaly:

Országosan a második legnagyobb bivalygulyával rendelkezik az Igazgatóság, amely eredeti élőhelyén, a hansági mocsarakban legel.

Racka:

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal történik a fertő menti szikes rétek és ürge élőhelyek legeltetése. A jövőben a létszám növelése elsőrendű fontosságú

Fontos megoldandó probléma az állatgondozói létszám növelése és bérszínvonaluk emelése.

4.5 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Fajta	Egyedszám	Tárgyévi állomány-növekedés (egyed)
Szarvasmarha	magyar szürke	823	117
	Összesen:	823	117
Bivaly		152	41
Juh	racka	681	54
	Összesen:	681	54
Ló	Nóniusz	4	
	Kisbéri félvér	4	
	Összesen:	8	
Sertés			
Egyéb			
Mudi		6	
Komondor		4	
Anyakecske		3	-2

4.6 Vadászterületek

A Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület teljes egészében állami tulajdonban áll. Kezelői az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (56,0 %), az Igazgatóság (40,8%), valamint a Fertő-tavi Nádgazdasági RT (3,2%). Vadászatra jogosult a FHNPI.

Személyzet:

A fővadászon kívül 7 fő hivatásos vadász látja el a vadgazdálkodással kapcsolatos teendőket. Közülük egy fő teljes munkaidőben foglalkozik vadgazdálkodással, míg a másik hat fő a természetvédelmi őrszolgálati munkája mellett működik közre a munkában. Ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

Gazdálkodás:

A területen sportvadászat, vadásztatás 2003 év során sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományapasztási beavatkozásokat a hivatásos vadászok, és a NP alkalmazásában álló felsőfokú és középfokú erdész, vadász szakképzettséggel rendelkező munkatársak végezték el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dúvad állományának apasztására irányult. A vaddisznó esetében ez részben élővadvadkenti befogással, részben fegyveres lesvadászattal valósult meg. A róka és a dúvad állományának apasztása fegyveres vadászattal történt. Ezeknek eredménye 2003 naptári évre vonatkoztatva (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 41 vaddisznó, valamint 29 róka és egyéb dúvad eltávolítása a NP vadászati jogosultságában álló területről. Társas vadászat, vizivad vadászat továbbra sem volt a területen.

A vaddisznó élővadvadkenti befogása továbbra is három üzemelő befogóval történt. Az élővadvadbefogás e vadászterületen történt bevezetése óta eddig összesen 97 vaddisznó került befogásra. A vaddisznók ládázás után a Kisalföldi Erdőgazdaság RT disznókertjébe kerülnek Göbösmajorba. A rövid távú, természetes mozgáskörzeten belüli szállítás előnye, hogy az állatokat nem kell karanténozni, így mentesülünk a tartás költségei alól.

Az elejtett rókák (kóbor macskák, kutyák), valamint az elütött, dögön talált szőrmés ragadozók tetemeit összegyűjtjük, hűtőben tároljuk, majd átadjuk a Szent István Egyetem Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Tanszékének munkatársainak akik táplálkozásbiológiai vizsgálatokat végeznek rajtuk. Az eredményeket évente megjelentetik az FVM által támogatott „Emlős ragadozók monitoringja” című kiadványban.

Új módszerek:

-

Tervek:

A vaddisznóállomány apasztására újabb befogókat tervezünk felállítani.

4.6 táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9020
Összesen:		9020

4.7 Halászati vizek

Az állami halászvizek pályázat útján történő hasznosítása (l.: a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény) során 2003 évben két vízterületen, a Hanság Tóköz nevű területén rendelkezünk halászati haszonbérleti joggal. Ezek a részben vagyonkezelésünkben álló, fokozottan védett a Barbacsi-tó és a Fehér-tó. A tavak korábbi halászatra jogosultja a Győri „Előre” Halászati Termelőszövetkezet volt. Tényleges halászati tevékenység mintegy 9 éve nem folyik a tavakon.

Ezek a halászvizeken a jövőben csak a természetvédelem érdekeinek, és a törvényi előírásoknak megfelelő, természetvédelmi kezelési szintű extenzív halgazdálkodási tevékenységet kívánunk folytatni, ami kizárólag az őshonos, és azon belül kiemelten a védett fajok számára teremt táplálkozó és szaporodó helyet.

2003 év során a FVM „a természetes vizek halállományának pótlása, valamint a természetes vízi élőhelyek javítása” címen nyertes pályázataink támogatásával megtörtént a tavak vízpótló rendszerének, vízszinttartó műtárgyainak karbantartása, helyreállítása. 2003 év során elkészültek és a vízügyi hatósághoz benyújtásra kerültek a vízjogi üzemelési engedély kiadásához szükséges tervdokumentációk. A vízjogi üzemelési engedélyeket 2014-ig igazgatóságunk kapta meg.

A 2004 évben rátérhetünk a terület állapotának halgazdálkodási szempontú felmérésére. Meg fogjuk vizsgálni a tavak feliszapolódottságának mértékét, a halak áttelelési lehetőségét, az esetleges természetes halágyak elhelyezkedését, a tavak halállományát.

Igazgatóságunk 2002 év során az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatósággal közösen megpályázta a Fertő-tó halászati hasznosítását.

A halászati haszonbérleti szerződés megkötésére 2003. augusztus 15-én került sor. Az előző halászatra jogosult (Győri „Előre” HTSZ) aránytalanul magas (127,82 millió Ft) kártalanítási igényének felülvizsgálata 2003 év során egy halbiológiai tudományos felmérés készült, amelyben a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, valamint a szarvasi Halászati és Öntözési Kutatóintézet, valamint a TvH munkatársai vettek részt. A jogos kártalanítás mértékét megállapítani hivatott tárgyalásokra 2004 év első felében kerül sor. A halászati jogot a kártalanítás megtörténte után tudjuk majd gyakorolni. A két pályázó megegyezése alapján a halászati jog tényleges gyakorlója igazgatóságunk lesz.

A Szigetközi Rehabilitációs program keretében igazgatóságunk 2003 őszén 11 millió forint értékben 8,6 tonna halat telepített a szigetközi Dunaág-rendszerbe. A telepítés során az őshonos halfajok telepítését végeztük, így telepítésre került: nyurgaponty, harcsa, csuka, süllő, compó, keszeg (dévér, bodorka, karika, veresszárnyú).

4.7a Védett vízterek

A védett vízterek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő-tó jogi partvonala által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 ha, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 ha. Ez igaz a többi állóvízre is.

4.7b Védett halastavak

Országos jelentőségű védett halastó a FHNPI területén nincs.

4.7 táblázat: Halászati vízterek

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó	19.50
2	Fehér-tó	19.50
Összesen:		39.00

4.7a táblázat: Védett vízterek

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245.1	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövenyes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	97.8	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	22.6	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	136.6	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	19.7	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	7.7	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639.0	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20.4	+
9	Magas-Bakony TK (vízfolyások)	0.3	-
Összesen:		4 189	

4.7b táblázat: Védett halastavak

No.	Országos jelentőségű védett halastavak	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
-	-	0	
Összesen:		0	

* Országos jelentőségű védett halastó a FHNPI területén nincs.

5. Jogi tevékenység

5.1 Hatósági eljárások

Hatósági tevékenységünk kisebb részét az ügydöntő hatóságként való tevékenység teszi ki. 2003-ban 69 határozat kiadmányozására került sor. A jellemző ügytípusaink: kutatási engedélyek, preparálási engedélyek, tartási engedélyek, védett állatok átszállításának engedélyezése, tömegsport rendezvények engedélyezése, fakivágás, vágástakarítás, vegyszerhasználat engedélyezése, nádaratás engedélyezése, nádégetés engedélyezése, elektromos halászati ügyek belépési engedélyek, lábbejegyzések korrigálása.

Szakhatósági állásfoglalásaink kialakítása teszi ki a hatósági írásbeli tevékenységünk túlnyomó részét. 2003-ban 1042 ilyen ügyünk volt. Jellemző ügytípusok védett területen természetvédelmi szakhatóságként, illetve nem védett területen tájvédelmi szakhatóságként eljárva: építésügyek, nyomvonalas létesítmények, telekrendezések, vízjogi engedélyek, vízbázis biztonságba helyezések, hajóüzemeltetési ügyek, bányászati ügyek, hírközlési ügyek, erdészeti, vadászati, halászati ügyek, szélérőmű engedélyezési ügyek, környezetvédelmi engedélyezési ügyek.

Egy határozat, vagy szakhatósági állásfoglalás kialakításának menete változatlan: A beérkező megkeresését az igazgató vagy helyettese az illetékes osztályvezetőre szignálja. Az osztályvezető dönt arról, hogy terület, vagy szakterület szerint mely szakfelügyelő lesz az ügy gazdája. Ezután az irat kikerül területre, ott a helyi munkatárs helyszínel, véleményez. Súlyosabb esetekben a szakfelügyelő személyesen is rész vesz a helyszínelésben. A kialakított vélemény, illetve – felsőfokú végzettségű területi kolléga esetén – az állásfoglalás tervezet visszakerül az ügy gazdájához, aki azt jóváhagyatja osztályvezetőjével, előkészíti kiadmányozásra.

A hatósági munka zömét az Erdészeti és Tájvédelmi Osztály végzi 4 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai, valamint az Ökológiai Osztály munkatársai végzik el javarészt.

Nagy terhet ró munkatársainkra, valamint aránytalanul nagy gépjárműfutást igényel a védett területeket nem érintő telekalakítási ügyek sokasága, ahol tájvédelmi szakhatóságként működünk közre. Ezen ügyek természetvédelmi súlya minimális. Hasonlóak (bár néha van tájvédelmi vonatkozásuk) a védett területen kívüli külterületi építési ügyek, valamint az elkészült építmények használatbavételi engedélyezési eljárásában keletkező szakhatósági ügyek. Ezeket szerepeltettük az átadandó jogkörök között is.

5.2 Bírságok

Megelőző tevékenységünk hatása következtében, valamint az állampolgárok jogkövető magtartása miatt természetvédelmi bírság, kiszabására 2003 évben sem került sor.

Szabálysértési eljárást hét esetben folytattunk le. Ebből két esetben pénzbírsággal sújtottuk az elkövetőt, öt esetben figyelmeztetést alkalmaztunk.

Három esetben az Államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény alapján a kötelezés intézményét alkalmaztuk.

Helyszíni bírság kiszabására egy esetben került sor Pannonhalmi Tájegység területén.

5.3 Büntető ügyek

2003 évben büntető feljelentést nem tettünk.

5.4 Polgári perek

2003 évben két rendben lápügyben beavatkozó félként vettünk részt közigazgatási határozat (földhivatali) megtámadása ügyében.

5.1 táblázat: Engedélyezés, szakhatósági ügyek

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Hatósági	69					
Szakhatósági	1042	1				
Egyéb (hatósági bizonyítvány, stb.)	441					
Összesen	1552	1	0	0	0	0

5.2 táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Természetvédelmi bírság	0	0
Szabálysértési eljárás	7	40
Helyszíni bírság	1	5

5.3 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	0		
Egyéb büntető ügyek	0		

5.4 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	0	0		

6. Őrszolgálat

6.1 Személyi állomány

A 2003-as évben a Természetvédelmi Őrszolgálat 15 fővel látta el feladatait, ebből 4 fő felsőfokú, 11 fő középfokú végzettségű, 2 fő jelenleg főiskolai tanulmányokat végez. 14 fő szakirányú végzettségű, 1 fő jelenleg erdészeti technikumot végez. Őri vizsgával, államigazgatási alap- ill. szakvizsgával a 2 fő gyakornok kivételével mindenki rendelkezik. A felsőfokú végzettségűek közül a szakvizsgát mindenki letette.

Egyéb szükséges vizsgákkal (maroklőfegyver, „B” kategóriás jogosítvány) már mindenki rendelkezik, 6 főnek vízi járműre érvényes vezetési engedélye is van (kisgéphajó vezetői), 7 fő pedig egyben csatolt munkakörben hivatásos vadászati feladatokat is ellát.

6.2 Felszereltség

A jogszabályban előírt egyénruházattal – a 2 fő gyakornok kivételével - az őrszolgálat minden tagja rendelkezik. A rendszeresen minden tájegységben tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az örök előírászerűen viselik.

Jelenleg 15 gépjármű (5db NIVA, 8db Land Rover és 2 db motorkerékpár) áll az őrszolgálat használatában, átlagos életkoruk 4 év körüli, műszaki állapotuk jó. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, távcsővel, tájegységenként 1-1 db dátumos fényképezőgép (újabbán 4 db digitális – célunk a dokumentálás céljára szolgáló hagyományos gépek digitálisra cserélése) és egy teljes iroda (vezetékes telefon, faxgép, számítógép) áll rendelkezésre.

A fertői, a hansági és a szigetközi örkerületekben összesen 7 kisgéphajó van külmotorral, ezekkel rendszeres terület ellenőrzéseket folytattunk a Dunán és a Fertő tavon.

Mindezek alapján elmondható, hogy Igazgatóságunk őrszolgálatának eszközellátottsága jó, azonban a működtetésük néha jelentős anyagi korlátokba ütközik!

Szolgálati maroklőfegyverrel, a kényszerítő eszközök közül gázspray-vel mindenki, bilincsel senki nem rendelkezik.

6.3 Szolgálatteljesítés jellemzői

Az őrszolgálat legfontosabb tevékenységei közé tartozó rendszeres terület ellenőrzéseket a kis létszámnak köszönhetően igyekeztünk a védett területekre koncentrálni. Ebben némi könnyebbséget fog jelenteni, hogy működési területünkben az év végén ismét változás állt be, mert a 26/2003. (XII.30.) KvVM rendelet I. melléklet 5. pontja alapján a 2002-ben Veszprém megyéből hozzánk csatlakozott települések (ezzel együtt a Magas-Bakonyi TK egy része és a Fenyőfői ősfenyves TT) a jövőben nem tartoznak a működési területünkhöz. Ezzel némiképp javulni fog az egy főre eső átlagos örkerület, ill. védett terület arány.

Mivel ezeken a területeken kiemelt turisztikai célpontok vannak, látogatottságuk nagy. Őrszolgálatunk minden tagja, az Igazgatóság többi dolgozójához hasonlóan, ezért elsősorban a tájékoztatást és az ismeretterjesztést tartja szem előtt. A maroklőfegyver, illetve a kényszerítő eszközök viselése nem jellemző, használatukra 2003-ban sem került sor.

Az örök a meggyőzés eszközével élnek az állampolgárok megértésében bízva. Helyszíni bírságot csak indokolt esetben szabunk ki, akkor ha az állampolgár nem hajlandó

együttműködni, ellenszegül az intézkedésnek. Ez esetben is azonban inkább szabálysértési eljárást kezdeményezünk.

Egyéb esetekben leggyakrabban az őri feljegyzés alapján történő – természetvédelmi szabálysértésre, bírságra irányuló - eljárás megindítását alkalmazzuk, jogászi útmutatással (a rendszeresített bejelentő tömb használata ritka, az esetek többségében önmagában alkalmatlan). A jogszabályi előírásoknak megfelelően enyhébb esetben figyelmeztetéssel, helyszíni bírsággal élünk, súlyosabb esetben szabálysértési, természetvédelmi bírság eszközét alkalmazzuk. Rendőrségi feljelentést 2003-ban nem kellett tennünk.

A megkötött együttműködési megállapodások alapján rendszeresen együttműködünk a társhatóságokkal, a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, illetve a Határőrséggel, valamint a Vám- és Pénzügyőrséggel. Rendszeresen tartunk közös járőrszolgálatot a rendőr, esetenként a határőr kollégákkal, valamint közös ellenőrzéseket a megyei vadászati felügyelőkkel – utóbbiak szűrőpróbaszerűek, elsősorban a külföldi bérvadásztatás és a vízivad vadászat ellenőrzésére irányulnak. Munkánkat továbbra is 20 polgári természetőr is segíti.

A szomszédos országok – Ausztria és a Szlovák Köztársaság – természetvédeivel folytatott rendszeres kapcsolattartás ebben az évben is folytatódott. Külön kiemelendő az Ausztriában lebonyolított tanulmányút, amelyen a széleróművek természetvédelmi hatásaival ismerkedett az őrszolgálat 3 munkatársa 2003 nyarán.

A hatósági, szakhatósági eljárások részeként természetvédelmi őrünk rendszeresen részt vesznek helyszíni bejárásokon, tárgyalásokon. Továbbra is jelentős a nem védett külterületi tájvédelmi ügyek aránya, itt is kiemelném a már említett szélerómű parkokat.

6.4 Fejlesztési tervek

A fent vázolt tevékenységek megfelelő ellátása a jelenleginél jelentősen magasabb létszámmal volna csak megoldható, létszámfejlesztés azonban saját erőből nem képzelhető el. Így inkább az eszközellátottságot próbáljuk javítani. Ennek részeként tervezzük az őrszolgálat digitális fényképezőgépekkel történő ellátását.

6. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám (2003.12.31.)	4	11	15

2003. novemberi állapot szerint	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	40957	10162	86120
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)	3557	3264	6126

Helyszíni bírságok száma	1
Az igazgatóságra tett feljelentések száma	0

7. Költségvetés és vagyon

7.1 Kiadások

Az Igazgatóságunk gazdálkodását ebben az évben is a takarékos gazdálkodás jellemezte.

Az elemi költségvetésben meghatározott előirányzathoz képest a módosított előirányzat 276.200e Ft-tal emelkedett.

A módosítás főbb jogcímei:

Jogcím	Összeg
Kormányzati hatáskörben /Ktv bér, minimálbér/	2.070 eFt
Fejezeti hatáskörben	66.222 eFt
Intézményi működési többletbevétel	30.526 eFt
Működésre átvett pénzeszköz	97.098 eFt
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	39.703 eFt
Előző évi pénzmaradvány	40.581 eFt

A szigetközi rehabilitációs és a védett természeti területek visszavásárlása ebben az évben is folytatódott.

KAC vagyonkezelésre ebben az évben 39.588e Ft állt rendelkezésre.

Meghatározott természetvédelmi, fajvédelmi programokra az alábbi pénzeszközök kerültek átadásra:

Jogcím	Összeg
NBMR	1.000 eFt
Mosoni ÉTT programcsomag kidolgozása	3.000 eFt
Békaterelő rendszer bővítése	4.000 eFt
Természetvédelmi Információs Rendszer fejlesztése	5.000 eFt
Nemzeti Vizes élőhely adatbázis	300 eFt
Natura 2000	1.150 eFt
Fokozottan védett és telepesen költő madárfajok	200 eFt
Tűzokvédelmi program	1.452 eFt
NBmR Országos makrozoobenton monitoring	400 eFt
Digitális erdészeti térképek és biotikai adatok vásárlása kezelési tervekhez	560 eFt

2003 év jelentősebb beruházási tételei forrásonkénti bontásban:

„kormányzati beruházás” –i keret	31.868 eFt
személygépkocsi beszerzés	4.986 eFt
trágyakezelő tálca építése	19.982 eFt
homlokrakodó és bálázógép beszerzés	6.900 eFt
„Szigetközi rehabilitáció” keretéből	15.381 eFt
Land Rover terepjáró beszerzése	7.284 eFt
Hallépcső a Szigetközben	532 eFt
Madármegfigyelő torony	4.625 eFt
Esőbeálló	2.940 eFt
KAC keret terhére	17.003 eFt
Békaalagút építése	3.995 eFt
fegyver beszerzés	784 eFt
üzemanyagkút	7.599 eFt
madármegfigyelő torony	2.000 eFt
tózsilip	2.625 eFt
FVM pályázati keret	7.231 eFt
válogató karám	3.475 eFt
körbálás szénaetető	756 eFt
zsilip	3.000 eFt
PHARE CBC keret terhére	1.855 eFt
számítástechnikai eszközök	1.855 eFt

7.2 Bevételek

Intézményi működési bevételek jelentősebb tételei 2002 évben:

Mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel/állateladás, szántó, rét, legelő, nádas bérbeadás/	15.370 eFt
Ökoturisztikai bevétel	11.556 eFt
Erdei fatermék	14.553 eFt
Vadgazdálkodási bevétel	1.753 eFt
Kutatóház (Sopron) bérbeadása	1.319 eFt

7.3 Vagyon

Nincs külön szöveges megjegyzés.

7.4 Épületek

2003-ban felújítási keretből megvalósult a Kócsagvár melléképületének felújítása 13.254 eFt értékben.

A fertőújlaki Határőr laktanya megvásárlására nem kellett pénzügyi forrást biztosítani, mivel azt a Belügyminisztérium térítésmentesen adta át. Kormányzati beruházásban az laktanya rekonstrukciós beruházásában 18.700 eFt összeg került jóváhagyásra. A beruházást szerződésileg lekötöttük, a szerződés szerinti kivitelezés várható időpontja 2004. április 30.

7.5 Eszközök

Nincs külön szöveges megjegyzés.

7.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	146334
	Járulék	48082
	Dologi	225562
	Egyéb	523
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	72196
	Felújítás	22143
	Egyéb felhalmozási kiadás	10901
	Egyéb központi beruházás	31868
Kölcsönök nyújtása		1200
Kiadások összesen		558809

7.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	167545
	Felhalmozási	39702
	Kölcsönök visszatérülése	
Bevétel összesen:		225578
Költségvetési támogatás	Működési	278190
	Felhalmozási	53926
Támogatás összesen:		259375
Összes bevétel		484953

7.3 táblázat: Vagyon

		Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		320	274	46
Szellemi termékek		5 619	5 229	390
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	földterület	760 463		760 463
	telek	15 600		15 600
	épület	264 671	40 443	224 228
	építmény	251 240	17 393	233 847
	erdő			
Gépek, berendezések, felszerelések	üzemeltetési	19 191	14 314	4 877
	egyéb	202 515	101 705	100 810
	képzőművészeti alkotások	425	55	370
Járművek		137 144	84 614	52 530
Tenyészállatok		80 141	25 422	54 719
Beruházások, felújítások /befejezetlen/		5 063		5 063
Összesen		1742392	289449	1452943

7.4 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	6	
Szolgálati lakás		
Állattartó épület	4	
Egyéb állattartó építmény	5	1
Tanya		

7.5 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	15	1
Terepjáró	12	1
Motorkerékpár	2	2
Kerékpár	67	
Vízijármű	21	2
Videokamera	1	
Digitális fényképezőgép	12	7
Hagyományos fényképezőgép	8	
Spektív	5	
Kézitávcsó	72	
Éjjellátó készülék		
Számítógép	24	1
Mobiltelefon	29	1

8. Bemutató, oktatás, PR

8.1 Turisztikai infrastruktúra

Tanösvények a védett természeti területeinken:

Kitáblázott tanösvények:

- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkormányzat)
- Sziki Őszirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hegykői Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: Hegykői Önkormányzat)
- Holt-Rába Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület) (2003-ban létesítve)

Nem kitáblázott, szakvezetéssel látogatható tanösvények:

- Vízi Rence Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

2003-as évben készült el a Fertő-tájon a kitáblázott Sziki Őszirózsa Tanösvény. 2003-ról 2004-re maradt a Hany Istók Tanösvény, illetve a Vízi Rence Tanösvény kitáblázása. 2003-ban a meglévő tanösvények állagmegóvását is rendre biztosítottuk (Ravazdi Tanösvény 7 táblájának faanyagvédelme.)

Igazgatóságunk KvVM támogatásból a REFLEX Környezetvédelmi Egyesülettel közösen elkészített és kihelyezett egy Ökoturisztikai Információs Táblarendszert a 2003. évben. A 10 helyen felállított táblákhoz pihenő padok, esőbeálló is tartozik. Az első visszajelzések kedvező fogadtatásról szólnak.

Fogadóközpontok:

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: volt határőrlaktanya (rekonstrukciós beruházás indult 2003-ben)
- Fertőrákos: Kőfejtő (önkormányzati kezelésben)
- Öntésmajor: Hanság élővilága állandó kiállítás
- Osló: Esterházy Madárvárta

A fertőújlaki látogató-és oktatóközpont létesítésének megkezdése a volt határőr-laktanyaobjektum átalakítással sajnos 2003-ban nem kezdődhetett meg. Ennek elsődleges oka az volt, hogy az épület átadás-átvétele áthúzódott 2004-re. Ugyanakkor a Széchenyi Turizmusfejlesztési Programból, valamint kormányzati beruházásból 2004-ben elindulnak a tervezett átalakítási munkák.

Valószínűleg a rendkívül aszályos időjárásnak köszönhetően a sajátos talajviszonyok következtében alapjaiban történtek kedvezőtlen változások a „Hanság Élővilága” Kiállításnak otthont adó régi öntésmajori épületben. A falakban ujjnyi repedések keletkeztek több helyen. Igazgatóságunk 2003-ban elkészítette az első statikai felméréseket, melyek elengedhetetlenek az épület állagának felújításához.

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, szakvezetőkkel és 60 kölcsönözhető kerékpárral segítette tavaly is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban.

A Szigetközi TK-ban a kerékpáros turizmus számára már korábban kiépült egy kerékpárút-hálózat amely jól illeszkedik látogatható természeti területekhez kapcsolódóan.

A Fertő partján jelenleg három madármegfigyelő torony van, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban melyek közül az egyik újonnan létesült a Lipóti Holtágnál. Egy a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál. Tavaly a három fertői madármegfigyelő tornyot teljesen felújítottuk. Beterveztük ugyan a Hanságban meglévő király-tói megfigyelő felújítását is, azonban ez áthúzódott 2004-re.

Erdőgazdasági (TAEG Rt.) tulajdonban és kezelésben további három fából épült kilátótorony van a Soproni TK-ban, valamint a Fertő-Hanság Nemzeti Parkhoz tartozó Szárhalomban a Pinty-tetőn. A kőből épült Károly-kilátó a Soproni Erdőkért Alapítvány kezelésében van, szintén a Soproni TK-ban.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége és állapota kielégítő.

Az Igazgatóság ökoturisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények szakvezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot. A Nemzeti Park Igazgatóság 10 kenuval és 60 kerékpárral rendelkezik, melyek egyaránt jól szolgálták mind a természetjáró turizmust, mind a környezeti nevelést a 2003-as évben is. Ezen eszközök karbantartását tavaly is rendre megoldottuk.

8.2 *Kiadványok*

Igazgatósági kiadványaink az alábbiak:

- Fertő-Hanság Nemzeti Park (angol és német nyelven is)
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelven)
- Fertő-Hanság Nemzeti Park (Tájak Korok Múzeumok)
- Szigetközi Tájvédelmi Körzet
- Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet
- Soproni Tájvédelmi Körzet
- A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turisztikai programajánlója
- Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)
- Tőke Péter: Hany Istók (regény, nemzeti parki ismertetővel)
- Fertő-Hanság NP (térkép)

Kiadványainkat folyamatosan, lehetőségeink szerint fejlesztettük és újrayomtattuk az elmúlt évben is.

8.3 Látogatottság

Igazgatóságunk a különböző színes programválasztékával az ifjúságot (diákturizmus) és a belföldi turistákat célozza meg elsősorban, így az igazgatósági szervezésben védett területeinket látogatók nagyobb része ebből a körből került ki. A külföldi látogatók is jelentős érdeklődést mutatnak a védett területeink - elsősorban a nemzeti park - iránt, azonban részarányukat tekintve minimális volt részvételük az igazgatóságunk által szervezett programokban.

Igazgatóságunk védett területeinek látogatottsága az elmúlt évben nem emelkedett. Pontos adatok csak a nálunk regisztrált, diákturizmusban és környezeti nevelési programjainkban részt vevő diákcsoportokról áll rendelkezésünkre. Ez mintegy 20 000 fő az Igazgatóság egész területén. Más objektumok látogatottsági adata alapján (Fertőrákos: Kőfejtő : 150 000 fő; Fertőd: Esterházy-kastély: 250 000 fő) a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot látogatók száma óvatos becslések szerint is legalább 200-300ezer közötti.

2003 nyarán (május-szeptember között) hétvégi és hétköznapi programokat kínáltunk a látogató csoportok mellett egyéni látogatók számára is. Tekintve, hogy tavaly először állt fenn ez a lehetőség, jelentősebb eredményekről még nem lehet számot adni, ugyanakkor jobb marketing révén idén várhatóan sikerül kiszélesíteni az egyéni látogatóknak megcélzott programjainkat.

Egész évben folyamatosan kiállításokat szerveztünk, ahol szintén sok látogató csodálhatta a táji és természeti szépségeket bemutató anyagokat. A soproni Károly-magaslati úti házunkban Bárdos Deák Péter Szigetköz bemutató kiállítása volt megtekinthető 2003. júniusában, majd a képeket július-augusztus során a Kócsagvárban is kiállítottuk. A Kócsagvárban hagyományosan egymást váltották a különböző tárlatok. A Fertőrákosi kőfejtő Kövi benge Tanösvényének grafikai 2002 decemberétől 2003 júliusáig volt látható. Az előbb említett szigetközi képek után Nagy Miklós festőművész hansági tájat bemutató akvarell képei következtek egészen novemberig. Ezután Molnár László Balaton-felvidéki Nemzeti Parkot népszerűsítő vándor-fotókiállításának adtunk helyt. Ez a tárlat áthúzódott a következő évre is.

Tájvédelmi körzeteink látogatottságáról nincs adat, bár a Nyugat-Dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság adatai szerint a Szigetközben, valamint Sopron környékén örvendetesen növekedett a kereskedelmi szálláshelyeket igénybe vevő belföldiek száma (igaz a külföldiek terén nagy visszaesés tapasztalható).

Több szakmai konferenciának adott otthont a Kócsagvár. Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- 2003. február 24.: Hagyományos év eleji ökoturisztikai regionális konferencia a Fertő-Hanság Nemzeti Park térségében élő vállalkozók bevonásával.
- 2003. április 8.: Környezeti nevelési pedagógiai műhelyprogram a térségben lévő iskolák tanárainak bevonásával. Téma: fenntartható fejlődés pedagógiája
- 2003. április 24-25.: Környezetvédelmi Főfelügyelőség mérnöki konferencia
- 2003. április 29.: az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága Igazgatóságunkon tartotta kihelyezett ülését.
- 2003. június 19-20.: Magyar-Szlovák Kormányközi Környezetvédelmi Munkabizottság ülésezett Igazgatóságunk központjában.

- 2003. szeptember 18-20.: OEE Erdésznők VII országos találkozója
- 2003. szeptember 23-25.: Budapesti Műszaki Egyetem TF Kut. csop. + FHNPIg. Ökoturizmus konferencia
- 2003. november 6-7.: KvVM - Magyar-Szlovák Kormányközi Környezetvédelmi Munkabizottság ülése

A Kócsagvár szálláshelyein az idegenforgalmi szempontból is fontos vegetációs időben a foglaltság mintegy 90%-os évről évre, és így volt ez tavaly is.

A ház többek között helyt adott az Országos Vadászkamara rendezvényének, az Erdésznők Országos Értekezletének, valamint a Magyar-Szlovák Környezetvédelmi Kormányközi Munkabizottság soros értekezletének is.

Mintegy 40 diplomatervező, szakdolgozatot készítő, illetve egyszerűen csak gyakorlaton lévő egyetemista, illetve főiskolai hallgató vett részt nálunk legalább 2 hetes szakmai gyakorlaton. Továbbá három, szakmai középiskola szervezett keretek között nálunk bonyolította le tanulói kéthetes szakmai gyakorlatát (összesen mintegy 60fő). Ez nagy igénybevételt jelentett szakmailag és anyagilag is Igazgatóságunknak.

Jól sikerültek környezeti nevelési programjaink tavaly is, valamint a hagyományos kócsagvári természetiskolai (erdei iskola, tábor) hetek is. Mintegy 1200 diák vett részt szervezett formában ezeken az egyhetes programokon. A hansági és fertői diákprogramok lebonyolításában a természetvédelmi őrszolgálat tagjai jelentősen kivették részüket.

Évről évre többen fordulnak meg a Szigetközi TK-ban is. E tendencia tavaly is folytatódott. Meg kell említeni, hogy a mosonmagyaróvári Pisztráng Kör Egyesülettel kötött együttműködési megállapodás keretében igazgatóságunk is tevékeny szereplőjévé vált a Szigetközben zajló víziturizmusnak 2003-ban.

Szigetközi Természetvédelmi táborunk 2003-ban három hétig fogadott összesen 60 táborozó gyereket.

A Magyar-Szlovák Környezetvédelmi Munkabizottság Környezeti Nevelési Albizottsága a Kócsagvárban szervezte meg hagyományos nemzetközi természetvédelmi diáktáborát a két ország fiataljainak részvételével 2003. augusztusában.

Három természetvédelmi jeles napot ünnepeltünk meg (Madarak és Fák Napja, Föld Napja, valamint az Európai Nemzeti Parkok Napja). Különböző diákrendezvényeket tartottunk a környékbeli iskolásoknak (kirándulások, akadályversenyek), illetve a Madarak és Fák Napjához kötöttük a korábban említett Sziki Ószirozsa Tanösvény tábláinak felavatását.

Az Igazgatóság támogatta az első Fertői Lovas Napok Rendezvényét, melynek keretén belül a látogatóknak módja nyílt a fogathajtó versenyt egy nemzeti parki látogatással összekapcsolni.

8.4 PR tevékenység

Jó kapcsolatot ápolunk a helyi sajtóval (Kisalföld napilap, MTI Győri Szerkesztőség), valamint a helyi elektronikus médiával (MTV Regionális Szerkesztőség, Corvinus Rádió, Győri Rádió). E kapcsolat a kölcsönös egymásrataltságon alapszik, és mindkét fél számára gyümölcsöző. Azonban az országos médiával és sajtóval való kapcsolatunk sajnos csak eseti. Meg kell jegyezni azonban azt, hogy nem Igazgatóságunkon múlik a rendszeresebb kapcsolattartás.

A 2003-ban Igazgatóságunkról megjelent cikkekről, nyilatkozatokról riportokról lásd a 8.4.

összefoglaló táblázatot.

Hagyományosan részt vettünk az Utazás 2003 kiállításon az új világörökségi standon. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy a kiállítás költsége már-már erőn felüli vállalásra készíti Igazgatóságunkat. Ezzel ellentétben a Hanság Expón, Kapuváron évek óta térítésmentesen van megjelenési lehetősége Igazgatóságunknak.

8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont	2	66	jó
Kiállítás	2	50-80	jó
Tanösvény	10		Rongálások miatt a felújítás folyamatos.
Szálláshely	2	66	jó

8.1a táblázat: Oktatóközpont – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév- Kócsagvár	46	jó	90
Gombócosi gátőrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	jó (nyári tábori igénybevételre)	60

8.1b táblázat: Kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	állandó
Esterházy Madárvárta (Oslip)	40	Hanság faunája	állandó
Képek a múltból (Sarród – Kócsagvár)	150	Fertő-táj múltja	állandó

8.1c táblázat: Tanösvény

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	1km	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Hegykői Tanösvény	FHNP	2km	tájékoztató	Hegykő Önkormányzat	
Sziki őszirózsa Tanösv.	FHNP	4km	természetismereti	FHNPI	szerkesztés alatt
Hany Istók Tanösvény	FHNP	10km	természetismereti	FHNPI	
Vizi Rence Tanösvény	FHNP	6km	természetismereti	FHNPI	

8.2 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	1200
2	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelven)	1997	3885
3	Fertő-Hanság Nemzeti Park (Tájak Korok Múzeumok)	1994	10
4	Szigetközi TK	1997	320
5	Pannonhalmi TK	1997	500
6	Soproni TK	1998	800
7	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	70
8	Tőke Péter: Hany Istók	1999	37
9	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	41
10	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turisztikai programajánlója	2003	4000
11	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	660

8.3 táblázat: Látogatottság

	Látogatók száma
Saját oktatási központ	20000
Szakvezetési túra	20000
Látogató Központ	20000
Kiállítás	8000
Nyílt/jeles nap, rendezvény	2000
Más szolgáltatók szervezésében (becsült adat)	250000

8.4 táblázat: PR

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		Utazás Kiállítás (Budapest); Hanság Expo (Kapunár)	
Média	helyi	66	26
	regionális	0	3
	országos	2	3
Egyéb			

Honlap címe	www.ferto-hansag.hu
-------------	---------------------

9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

9.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség	Budapest Mészáros u. 58/a	Hatósági értekezletek, jogi problémák
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Hatásvizsgálatok
Nyugat-magyarországi Hírközlési Felügyelet	Sopron, Kossuth u. 26.	Mozgó telefontornyok építése és használatbavétele
Sopron, Csorna, Kapuvár, Fertőd városok és a Gy-M-S Megyei önkormányzatok építésügyi hatóságai	Polgármesteri Hivatal	Építési, használatbavételi eljárások
Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezés
Gy-M-S Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Győr	Közlekedési építési engedélyek
Veszprémi Bányakapitányság	Veszprém, Tatabánya	Ásványi anyag kutatás, bányaműszaki tervek, bányanyitás, bányabezárás, tájrendezés
Állami Erdészeti Szolgálat	Szombathely, Győr, Sopron	Erdészeti engedélyezés
Vám és Pénzügyőrség Központi Járőrszolgálati Parancsnoksága	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vám és Pénzügyőrség Megyei Parancsnokság	Győr	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Gy-M-S Megyei Főügyészség	Győr, Szent István u. 6.	Határozatok, jogi ellenőrzés, tájékoztatás

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Győri Határőr Igazgatóság	Győr	Természeti értékek védelme, államhatár védelme, továbbképzések
Megyei és körzeti földhivatalok	Győr, Sopron, Csorna, Kapuvár	Tulajdoni lapok
Győr-Moson-Sopron Megyei Közigazgatási Hivatal	Győr	Közigazgatási továbbképzések
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
FVM GYMS Megyei Földművelésügyi Hivatala	Győr	Vadászati, halászati ügyek

9.2 Együttműködés civil szervezetekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Veszprém, Vár u. 31.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Széchenyi tér 2.	Természeti értékek felmérése a Lövésekben, Sopronban
Győr-Moson-Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Jókai u. 12	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Kitaibel Pál Tudományos Asztaltársaság	Sopron	Természetvédelmet érintő tudományos tevékenység
Magyar Szürkemarha Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Bp. Rózsa u. 6.	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonuláskutatás, Fertői vízivad szinkron
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér gólya kisalföldi állományának felmérése Haris felmérés a Hanságban
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	Tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Közreműködés kezelési tervek elkészítésében Szigetközi Ökoturisztikai Bemutató Útvonal Táborok a Szigetközi TK-ban
Rotary Club	Sopron	Környezeti nevelési programok hátrányos helyzetű gyerekeknek
Soproni Tájégségi Vadászszövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány	Sopron	Környezeti nevelés
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület	Fertőszéplak, Nagy Lajos u. 43.	Ökoturizmus, pályázat, kiállítások
Tourinform Iroda	Fertőd	Ökoturizmus, falusi turizmus

Szervezet	Székhely	Tevékenység
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés

A fentebb említett hatósági társszervezetekkel és hazai civil szervezetekkel az együttműködés folyamatos. Egyes esetekben azonban eseti (pl. projektfüggő). A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, akikkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki, és ápol, immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

10. Külföldi együttműködés

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túoldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás szinte napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Jelenleg folyamatban van egy EU-s Phare INTERREG projekt, amelynek keretében a térségben élő magyar és osztrák diákok, valamint a nemzeti park életében, fenntartásában szerepet játszó magyar és osztrák szakemberek részére szervezünk ún. rövidebb csereprogramokat. Meg kell jegyezni, hogy az említett Interreg együttműködés 2003. évi befejezése után tavaly ősszel elindult egy új közös PHARE CBC-INTERREG oktatási-környezeti nevelési projekt tervezése a fentebb említett 2 osztrák partnerrel közösen.

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivadprogram, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.) Ezt a példamutató együttműködést elismerve, osztrák társ nemzeti parkunk 10 éves fennállása alkalmából az EUROPARC Federation mindkét szervezetnek Kitüntető Oklevelet adományozott.

2003-ban két kollégánk részt vett Norvégiában a Jostedalsbreen Nemzeti Parkban szervezett EUROPARC közgyűlésen amelynek tagszervezete vagyunk.

2003 májusában a Fertő / Neusiedlersee Kulturtáj világörökség részeként Világörökség Oklevelet kaptunk.

Ugyancsak tavaly indult közvetlen szakmai együttműködés a holland Bish-bosh Nemzeti Parkkal a vizes élőhelyekkel kapcsolatban.

A Wetlands International a magyar-holland természetvédelmi együttműködés keretében elkészült nyirkai-hanyi elárasztással (élőhelyrekonstrukciós terület) kapcsolatos monitorozás és végső pénzügyi jelentés révén volt kapcsolatban velünk a 2003. év elején.

2003 őszén tapasztalataink átadásával bekapcsolódtunk a Duna-Delta Bioszféra Rezervátumot kezelő 3 ország (Románia, Ukrajna, Moldova) között elinduló PHARE nemzetközi együttműködési projekt elindításába. Öt kollégánk részt vett a Tulcsában e célból rendezett konferencián, illetve megszerveztünk és lebonyolítottunk egy magyar-osztrák tanulmányutat a Duna-Delta térség három országban lévő kezelő szervezeteinek képviselői részére (12 fő). E tanulmányút keretében a Fertő és a Hanság vidékén lévő magyar-osztrák együttműködést volt módja tanulmányozni a román-ukrán-moldáv delegációnak.

10. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Europarc Federation	Németország	tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Bish-Bosh Nemzeti Park	Hollandia	vizes élőhelyekkel kapcsolatos szakmai együttműködés indult a holland féllel
Wetlands International	Hollandia	Hansági vizes élőhelyrekonstrukciós program
WWF Austria	Ausztria	Phare INTERREG III. EU-s program a természetbarát társadalomért. Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával.
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására
Duna-Delta Rezervátum Bioszféra	Románia-Ukrajna-Moldávia	Nemzetközi természetvédelmi együttműködés elősegítése a térségben

11. Ellenőrzés

Lásd táblázat.

11. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
ÁSZ	A Fertő táj magyaroszátrák ellenőrzése	TvH által elkészített intézkedési terv
APEH	ÁFA kiutalás előtti ellenőrzés	hiányosság nem került megállapításra

12. Fontosabb célkitűzések a következő évre

12.1 Gazdasági téren

2004 évben felújításra 7000 eFt áll rendelkezésünkre. Tervezzük a Kutatóház (Sopron – Kakasosház) tetőszerkezetének, valamint a volt Major épület felújítását.

2004 évi intézményi beruházási keretünk 5700 eFt, melyből számítástechnikai és optikai felszereléseket kívánunk beszerezni.

KAC vagyongazdálkodásra 58000 eFt keret biztosított. Ebből valósítjuk meg az állatállomány fenntartását, a területek kezelését, az épületek felújítását.

12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

Az Igazgatóság jelenleg is több oktatási programot “működtet”, ezek szinterei elsősorban a védett területek. Emellett rendszeresen látogatják a “Hanság élővilága” c. kiállítást Öntésmajorban, az Esterházy Madárvártát. Külön kiemelendő a Szigetközi TK-ban táboroztatás Lipóton, amelyet az idén is folytatni szándékozunk. Emellett a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben folyó oktatási-bemutatói tevékenységet is fokozni szeretnénk.

2004-ban a Széchenyi Turizmusfejlesztési Programon tavaly megnyert pénzből szeretnénk elindítani a Nemzeti Park új oktatási és turisztikai látogatóközpontjának kialakítását a most üresen álló fertőújlaki határörlaktanyában.

Jelenleg a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban négy kitérővel, és kettő vezetővel látogatható tanösvény van. Anyagi lehetőségeinktől függően ez utóbbi kettőt szeretnénk idén kitérővel ellátni. Így vezető nélkül szabadon látogathatóak lehetnének. A tájvédelmi körzetekben lévő tanösvények folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk.

Részben oktatási, részben bemutatási és idegenforgalmi céllal a Nemzeti Park értékeiről olyan tematikus kiadványokat szeretnénk készíteni, amelyek a szakturisztika számára is jól felhasználhatóak. Tárgykörök: madarászat, zoológia, botanika, gazdálkodás, stb. Jó hír e téren, hogy két kiadványra -egy tanösvény füzetre, valamint egy oktatási kiadványra- az Országos Erdei Iskolai Programból forrásokat nyert Igazgatóságunk.

Idén a saját kezelésű kilátótoronyaink közül a Király-tónál (Hanság) meglévőt fel szeretnénk újítani, míg a többi állagmegóvásáról is gondoskodni szeretnénk.

Lehetőségeink függvényében idén is szeretnénk bővíteni terepi információs rendszerünket többek között olyan új táblák kihelyezésével, amelyek a kellő mértékben útbaigazítják, illetve tájékoztatják a látogatókat, segítve a területek élményszerű bemutatását.

Elkezdjük szervezni egy nagyszabású világörökségi témákkal foglalkozó nemzetközi konferencia szervezését osztrák partnereinkkel közösen.

Lehetőségeink függvényében kisebb konferenciákat és tréningeket, valamint tanár továbbképzési programot szeretnénk idén is szervezni és tartani Sarródon a Kócsagvárban. Idén először természetvédelmi nyári szabadegyetem indítását tervezzük indítani Sarródon, 2004 júliusában.

12.3 PR terén:

2004-ben lesz 10 éves a közös magyar-osztrák Fertő-Hanság Nemzeti Park – Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel . Ez alkalomból 2004-ben nagyszabású ünnepséget szeretnénk rendezni 2004. április 24-én.

Részvétel a Kapos-Expon Kaposváron

Részvétel az Utazás 2004 kiállításon, Budapesten

Május 10-én Madarak és Fák napi vetélkedőt szervezünk általános iskolai csoportoknak

Május 24-én az Európai Nemzeti Parkok napja alkalmából nyílt napot szervezünk a Fertő tájon és a Hanságban

Részvétel a Hanság-Expon Kapuváron

Szeptember 27-28. Turizmus Világnapján ingyenes kiállítás látogatás és program a Hanságban

Október 2. Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő menti szikes tavaknál, a Nyirkai-Hanyban és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben.

Sajtókirándulások szervezése

Természetvédelmi jeles napok méltó megünneplése, felkeltve, illetve fenntartva a régióban élők figyelmét a természetvédelem irányában

Honlapunk folyamatos, naprakész karbantartása

12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

Potenciális vipera élőhelyek rekonstrukciójának folytatása

Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása

Invázió fajok visszaszorítása

A folyamatban lévő kutatások folytatása

Kisállat tenyésztők és kereskedések rendszeres ellenőrzése a nemzetközi egyezmények betartása érdekében

Győr-Moson-Sopron megye áttekintése szélrómúvek építhetősége szempontjából (áttekintő térkép és szempontrendszer kidolgozása)

2004-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.

12.5. Hatósági tevékenység terén

A hatósági munka színvonalának emelésére, az ügyintézés gyorsítására a 2004 évben kidolgozandó intézkedési tervhez a következő javaslatokat fogalmaztuk meg:

A hét minden munkanapján, a teljes munkaidőben tartunk ügyfélfogadást. (Tekintettel arra, hogy a NP igazgatóságok a székhelyének elhelyezkedését főleg a védett területek határozzák meg, azok nem kötődnek minden esetben a városokhoz, főleg nem a megyeszékhelyekhez.)

A kiemelten sürgős (pl: havária jellegű) események bekövetkeztekor a természetvédelmi

őrszolgálat soron kívül is eljár.

A halasztást nem tűrő, pl. nemzetgazdaságot érintő ügyeket soron kívül, a minimálisan szükséges idő felhasználásával intézzük.

A tájegységek irodáiban ügyfélfogadási idő bevezetésével lehetőséget nyújthatunk az ügyfeleknek arra, hogy a természetvédelmi hatósági, szakhatósági eljárások menetéről tájékozódjanak, saját ügyükben felvilágosítást kapjanak, adott esetben kérelmüket beadhassák. Ezzel távoli utazásoktól kímélhetjük meg azon ügyfeleket, akik nem postai úton kívánják ügyüket előterjeszteni.

A nemzeti park honlapján tájékoztatást adhatunk az ügyfelek részére a félfogadási helyekről, azok nyitvatartási idejéről.